

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Institutiones mathematicae - Cod. St. Blasien 67

Kircher, Athanasius

Würzburg, 1630

Berechnung des Kirchenkalenders

[urn:nbn:de:bsz:31-47556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-47556)

390
7-1-11

23

Tractatus 2. de Computu Ecclesiastico.

Caput j. De tempore.

Tempus idu huiusmodi est reru mutabilium mensura, sive est numerus motu supiori corporis caleste joni mobilis, cuius motu sol regit, vergitq in occidentem ab oriente, et iteru in orientem integro circuito, spatio 24 Solaru, quo dies naturalis includit. Partes temporis idu Ecclesiasticus est 30, Annus scilicet mensis, septimana, dies, hora, quadrans, punctu, momentu, vicia, et atomus. idu Astronomos, post Solaru septu minutu, post minutu idu, m etc.

Divisiones Anni.

Annus est zplex, solaris, lunaris et magnus. Solaris sive Romanus, 365 et vertens seu naturalis annus, est spatium temporis, in quo circuit sol in signa zodiaci, seu spatium, in quo a quo calis puncto incipit, eodem redit, et hac revolutio idu Astronomi computem diebus 365, Solaris 5. m. 49. m. 16 fere completur.

Lunares tribus modis accipiuntur: 1o Annus lunaris est spatium temporis, quo luna motu proprio idu aequalem cursu, totu circuitu zodiacu, quod spatium idu Astronomi diebus 27, Solaris 1. minutis 44, secundis 5, iuxta illud. Percurrit cyclu viginti luna diebus septemvis sumum, bis quattuor insup horis.

2o Annus lunaris est spatium temporis interiectu in hunc unam et altera zgressionem solis cum luna, quod spatium statet dies 29, Solaris 12, 44, 3. Tertio modo dicitur Annus lunaris spatium 12 lunationu in anno civilis, et 13 in Embolymali. Annus quoque lunaris 12 lunationu est dies 354. Unde patet, quod Annus solaris circiter superet hunc 11 diebus, 3 excessu facit aetatem luna.

Romanus Annus zplex est: circiter et bissextilis, circiter statet diebus 365 plus minus; bissextilis 366 plus minus addit.

Exordiu v. anni civilis Theologoru et Astronomoru sentit a martio incipit, seu 21 martij, du sol in gradu frietis ingreditur, eo quod tunc mundus creatus esse putetur.

De 4 temporibus Anni.

Annus hic circiter dividitur in 4 partes, 1a scilicet Ver, aestas, autumnus, hyems, 2a scilicet aetate veris dicitur calida, humida, vernalis, puerilis, sanguinea, et ex his aetatibus fit puerilem aetatem, nempe ab exordio vite, usque ad complementu 25 anni, et tunc riget sanguis; secunda aetatis dicitur calida et siccata, aestiva, cholericum, iuvenilis, et ex aetatibus mundi fit aetate iuventutem, se a 22 anno usque ad 41 in quo cholera dicitur. 3a autumnus dicitur frigida et siccata, autumnalis, melancholicum, et ex aetatibus huiusmodi fit aetate virilem a 42 anno usque ad 60, et tunc melancholia dicitur. 4a dicitur frigida, humida, plethorica, senilis, defectiva, et fit aetate senectutem a 60 anno ad finem vite naturalis; tunc in pueritia fluctuat, et imo ducit plethorica corde. merito quoque hac anni pars a Cicero dicitur bruma. Veris a initium est 21 dies martij, du sol arietem intrat; aestatis 22 July, quo sol ingreditur canceru, appellatur solstitium aequinoctium; autumnus 24 septembris, ingrediente sole in libra, quod etiam dicitur aequinoctium autumnale; hyems 22 Decembris, ingrediente sole in capricornu, quod et solstitium hybernum dicitur.

Charmacteris anni dicitur a tenarij numeri revolutioe, indicantem notabilem in humano corpore alterationem, quoniam quadragesimus est numerus tenarij 49 soluet, et 63 ob multiplicacionem 7 in 9.

Cap. 2. De mense et eius partibus.

Mensis zplex est, scilicet solaris, lunaris et communis. Lunaris est spatium, quo luna totu zodiacu percurrat; solaris est, quo

quo sol vnu signu zodiaci 30 gradus; cōs ē, mensis certorū dierū spatio comprehens; de q̄b; sequit̄
 vtzq; Junij, Aprilis, septemq; Novemb; tricenos (sūt dies) vnu addes reliqs; viginti februi octo est,
 q̄ si bis sextis fuerit, subaddit; viiq; vel sic: Erige in manu tres digitos scil; pollicem (q̄ etia doctor dicit)
 a pollice* mediu et vltimu seu amatozem, ceteris compressis et iniege* muerare menses, a martio incipiendo et ordi-
 ne deinceps oēs muerando, excepto februario (notū ē illi 28 dies nisi bissextilis sit hie) et q̄ menses
 incidunt in digitos erectos, erunt 31 dierū, q̄ vero in compressos, erunt 30 dierū ut sic vides. + 23.

Caput 3 de septimana. +

septimana, q̄ et heptemada et sabbatū dī, sūt 7 dies, q̄ rōdū
 Gentiles denotant a Planetis ja Sora uigis diei dōnantib;
 Primū n. a sole, q̄ princeps ē oim; syderū, rōdū a 3 tertig;
 a 4 ete. quare autem dies n̄ ita ordinat; sunt in calo, rōdū
 ē rōdū, quamū prior hae ē, rōnantia illa dia-rebōāeov, qua
 rientū et harmoniam calorū, creditū est, p̄neri; Altera vero
 ex diurna reuolutiois in horas 24 partitione defungta, q̄
 veritati rei magis rōsentire videt; si n. singulis horis singu-
 las tribuam; planetas, p̄dōz illa planetarū 7. ter in die
 absolūtū, et tres insug; hora fuerit, q̄b; si tres planeta den; factū iugio ab illig; diei planeta, fiet, ut
 ab eo quart; ja Sora sequit̄is diei p̄sit, ac p̄inde notū ei tribuit, ut dies saturni ja Sora dicit saturno
 item absoluta vna p̄dōz 8 illig; diei Sora iterū saturno, tū 15, demq; 22 ac p̄inde 23 erit Jouis, vltima
 v. et 24 martis; vtzq; sequit̄is. Sora ja sequit̄is diei erit solis ut in exemplo, hie p̄tō vides. +

Tabula Sorarū inaequalium, seu planetarū, Soris equalit; tam diurnis, qm
 nocturnis, iuxta regimen planetarū, accommodata. +

H O R E D I E I +		1	2	3	4	5	6	7
H O R E N O C T I S +		8	9	10	11	12		
D I E S S O L I S +		3	4	5	6	7	8	9
Dies Luna +	Feria. 1. ja sabb.	☉	♀	♂	☾	♂	♀	♂
Dies Martis +	Feria. 2. 2. sabb.	♂	☉	♀	♂	☾	♂	♀
Dies Mercurij +	Feria. 3. 3. sabb.	♂	☉	♀	♂	☾	♂	♀
Dies Jouis +	Feria. 4. 4. sabb.	♀	☾	♂	♀	☉	♂	♀
Dies Veneris +	Feria. 5. 5. sabb.	♀	♂	☉	♀	♂	☾	♂
Dies saturni +	Feria. 6. 6. sabb.	♀	♂	☾	♂	♀	☉	♂
Astrologorum +	Christiano- Judaeorum.	♂	♀	♂	☉	♀	♂	☾

Vetus Tabula +.

Cupis scire, quomā quavis Sora, quouis die heptemada, planeta regnet, q̄re heptemadis diem et Soram
 nocturna vel diurnam, singul; cōs dabit planetā regnantē. ut si die solis Sora 8 grad; q̄ tunc planeta
 regnet, q̄re a latere die solis, in vertice Sora 8 diei, inuenies tū in angulo cōi ☉ regnantem. +

Caput 4 de diebus.

Dies zphæ statuti, nãtalis et artificialis. Nãtalis statuti definit, quo diurnus ac quotidianus metus cali regitatur, complectens se diurnam lucem et nocturnas tenebras, eoz nãe pãdo 24 horarũ pãnti; di nãtalis iga apud eos in orbe idem est. Artificialis v. statuti habet, quo sol supra horiz. entem existens hemisphærarũ nãm illuminat. Solstitialis dies è, gndo sol è in tropico cancri, v. capricorni, siue in jo eo- ruddem signorũ gradu; Æquinoctialis dies è, gndo sol zphætitus è in æquatore, siue in jo gradu. T. arietis v. aquans diem nocti. Critici dies a medicis obseruanti, gndo reserens in morbis ad salutem, vel mortem fit mutas, quos vide in tabula solis et luna aspectuum cap. 14. Indicativi dies gndo indicant de futura crisi, vid. ib. c. 14. Intercedentes gndo inh. indicatiua et critica intercedũt, fit n. plerũq. crisis a morbi initio. 7. 14. 20. 27 dieb; 30 quoz dies morbi è critica. Indicatiuus fit plerũq. 4. 11. 17. et 24 die. +
Vide tab. cap. 14. +.

Caput 5 de Horis.

Horarũ alia sũt æquales, alia inæquales, temporales seu planetaria; hora æquales seu æquinoctiales sũt 24 diei nãtalis partes, q̄ postulant sibi gndem æquinoctialis horã; ha sũt hora q̄ in horologijs q̄ rotarũ circulations indicant, et in superiorib; q̄ hinc horarias distinctiones, Hora temporales, siue planetaria aut inæquales est 12 pars, diurna gndem arq. diurni, nocturna v. nocturni. Vide crescit et decrescit cũ igo arq. et gndem ma-
guahs è, et q̄ horã variat; q̄ has horas planeta p ordinem suscipiunt dominium, ita ut singula hora in Seddomada noãn fortiant a plan- neta, cuius dominũ in pã diei partem cadit. quãgm postulant rão ut singulã horarũ diuisio fieret q̄ diuisiõnem Zodiaci, vti hora æquales, per diuisiõnem æquinoctialis. Bene gõ dixit Sotã de sacrobosco, cũ definiunt hora inæqualem, cũ spatũ tẽris, quo poris dimidia signi in Zodiaco, gndogdem in singulis arq. ta diurnis, qm nocturnis, 6 signa, q̄ faciũt 12 horas, vbi goriãnt. 1. v. cap. 3. p. tabi

Tabula consensũ multarũ nãa rerũ ostendens ad cap. ium.

Partes Mundi:	Oriens	Merid	occidens	Uentru
Elementa	Ignis	Aer	Aqua	Terra.
Partes anni.	Ver	Æstas	Hyems	Autũq.
Quadrã luna	2da	3a	4a	ultima
Ætates quatuor	Iuuetũq.	Adoles.	senectũq.	Ætas virũ
Venti.	Eurus	Auster.	Zephyrus	Boreas
	sicca	Humida	Humida	sicca
	Calida		Frigida.	

Caput 6 de Cyclis. De cyclo decemnouenali (109) siue aureo Numero.

1º Aureus Nũmerũ è, q̄ et cycly lunariũ dũ, q̄ ponit in Kalendi: et in quolibet mense indicat lunã primã: p no- uilunium. dũ a cycly decemnouenali, eo qd̄ unicuiq. anno vnũ nuẽrũ deputando extendat se vsq. ad 10 annũ, postea reuertit ad suũ pẽpitiũ, qm sic inuenies quolibet anno, tam nouo qm vetere stylo: Anno dñi addat 1, et nuẽrũ collectũ q̄ 10 diuidat, nuẽrũ n. q̄ ex diuisiõa rehĩngit. Nulla sũt rãe quoti- entis nuẽriũ sic n. solũ ostendit quot. reuolũões cycly aureorũ nuẽrorũ a Christo nato, vsq. ad annũ p̄põitiũ peracta sint. erit aureũ nuẽrũ, et si ex diuisiõne nil remaneat, aureũ nuẽrũ erit 10. ita in exẽplo.

2º Pãcto vno cyclo 10 annorũ, nouilunia reuertitũ ad eodẽm dies, in quoz an- te 10 annos inuẽdiant, tã n. ita p̄põit: redeunt n. citiq. vna hora 27 min: 32. 41. vnde sic cycly vocat cycly luna: imo ante correctiõem kalen- darij attribebatũ ad nouilunia indicanda. s. 4 totũ dieb; decurrat.

3º Dem cycly dũ aureũ nuẽrũ, eo qd̄ cũ Chaldaĩ eũ olim Romã misissent,

109	10	9
103	10	3
93	10	3
83	10	3
73	10	3
63	10	3
53	10	3
43	10	3
33	10	3
23	10	3
13	10	3
3	10	3

ga nihil sic manet resp. dñi. ipse 10 nuẽrũ è cycly anni 1093.

Roma

Romani eū q̄ insigni eiq̄ vtilite, in Kalendario aureis litteris, inscripserunt, vt testat̄ Iacoboseo: munc v. hū dicit ad epactas inueniendas: ceterū epi Chaldaei primi hoc cyclo forte vsi sunt; in graecis tñ q̄ eū docuit, p̄bely q̄ fuisse Melon Atheniensis circa Olympiadem 86. r. +

4. finis gl'bet hinc aurei numeri cū decembris, et incipit cū Januario; q̄o eruat̄ aurag numer; iā dictū ē q̄d' vng Sabeah, et hūc facile, cū se p̄petua serie sequant̄. +

Caput 7. De Epactis.

Epacta nihil ē aliud, qm̄ numer; dierū, q̄bz annū solaris cois dierū 365 annū coem lunarem dierū 354 supat, ita vt epacta ji anni sit ii, cū hoc numero annū solaris cois lunarem coem excedat, atq̄ ade sequenti anno nouilunia p̄tingunt ii diebz priq̄, qm̄ anno jo, ex quo fit epactam 2i anni ēē diebz 22 citiq̄, ga additi ad ii dies ad ji anni epacta efficiunt 22: Epactam vero 3i anni esse 3i, ga si ii ad 22 addas, efficiet̄ numer; 33. a quo si reuocant̄ 30 dies, q̄ vnā lunem embolismicalem p̄stituant, relinqunt̄ 3 atq̄ ita deinceps; p̄p̄tendit̄ n. epacta p̄mno q̄ augmentū ii dierū, abiectis tñ. 30, q̄d' reici pati; s̄m̄, q̄d' p̄uentū erit ad vltimā epactā aureo numero 19 p̄ntem, q̄ ē 29, addant̄ 12 vt abiectis 30 ex compo- sito numero 41 Sabeah rursū epacta 11, vt in iuris, q̄d' idē sit, vt vltima lunā embolismica corrente aureo numero 19 sit tñ 29 dierum, si n. 30 dies p̄tinet, vt alia 6 lunāes embolismica; n̄ redirent no- uilunia post 19 annos solares ad eodē dies, s. vtzq̄ calēem mensū glaberent, p̄tingerentq̄ vno die tardiq̄, qm̄ ante 19 annos. Epacta a dī ab Exāyio. i. infero, adiq̄. et ē r̄plex, veteris et noui

30. Kalendarij, siue Gregoriani et Juliani; q̄ vt meliq̄ vgas: Nota. 1. Julius caesar, cuius supputationem secl'bz Kalendariū antiquū, anno solari attribuit dies 365, et integras 6 horas, q̄ hora, cū driennio faciant̄ j diem, iussit Julij caesar quouis driennio diem vnū inicalari; verū illa anni gutitas ē iusto maior, nec vly postea sydonomy tñ regit, plura n. minuta dest̄, q̄ spatio 400 annorū induunt̄ driente 3 dierum; vnde si Ecclia falsa hanc Julianam supputōem retinuisset, 24500 annis, agnoctia et sol- stitia sedes suas p̄mutassent, et vtz in autūm seu p̄ntem; futurūq̄ in Martiū incidisset, vt in

20. solara tractat̄. Not. 2. etsi r̄plet supputōem Julianam falsā ēē; n̄ h. in hunc diem quent̄ inq̄ astronomos de p̄sua anni tropici gutitate (q̄ incipit ab ingressu solis in aliq̄ signū, et dī syderez annū, vel ab vsis punctis agnoctiorū, et dī p̄rie tropicū) omissis veterū sententijs Ptolomae anno circit̄ 330 post Xth natum suis obseruatiōibz desēderit anni magnitudinem dierum 365, horarū 5 minutorum 55, et 12. s̄lbatēq̄ circa annū Dni 880 inuenit, annū p̄hiere dies 365, horas 5, minuta 46, et 24. +

Alphonsi Rex anno 1250 statuit annū p̄tare diebz 365, horis 5, minutis 49, et 16. Itaq̄ ex horū sentia colligit̄, annū ēē inagualē, ac mx̄m q̄dem fūre t̄pre p̄tolomae, minimū s̄lbatēq̄, medio a se mōdo Sabuisse, t̄pre p̄lphonsi. Cognicq̄ vero t̄mos quosdam incrementi, et decrementi q̄ annis affi- xit; et annū mx̄m q̄dem paulo maiorem, qm̄ Ptolomae, et minimū q̄dem paulo minorem anno

30. Albatēq̄, inq̄ quos p̄e mediāt annū p̄lphonsing. +. +. Not. 3. Ecclia in sua correctiōe Kalendarij

40. secuta ē supputōem p̄lphonsi: ga illa mēda ē, miniq̄ p̄inde magno errori obnoxia. +. 4. Anno Dni 324 quo fuit celebrata synodus Nyuena, p̄tigit agnoctū vtrūq̄ die 2i martij, s. ab eo t̄pre ad annū 1582. iā totis 30 diebz p̄ueterat̄ sedē suā, et incidit in ii martij; item nouilunia n̄ bene in Kalend' designat̄, correctiō 90 Kalendarij in his 3 p̄stibat, s. in agnocty restitūōe 2 in retentiōe in eodē semē die, et meliq̄ cyclo.

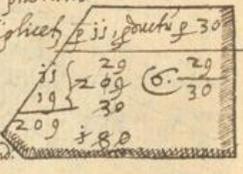
50

cycloru innovoe .50. restituo agnotij facta e sublatoe 30 dieru ab octobri anni 1582, quo anno post diem 4^u sublatoe s^c, seu desierunt numerari dies 30, et imediate post festu S. Francisci cepit numerari post diem 15. Retentis agnotij eodem die 23 martij facta e, aliqua imutoe anni intercalaris, na cu antea quarto quoq anno fieret intercalao, ia spatio 400 annoru debet ter interrumpi in triq centesimis post .50. annis, ut qd annu 1600 fuit intercalaris, sequentes erunt coes. Vg. 1700us 1800us 1900us rursu 2000us erit intercalaris; Vide iuxta Regula cap. 9 de computoe dyssiditlis, si sublatis 1000. 100 et 20 cadat annu in minimu digitum inchoando ad m. diea, erit annu intercalaris; si vero ijs sublatis nil remaneat, erit ipse intercalaris, nisi fit ex ijs triq centesimis, q post kalendariu correctu n amplig erunt intercalaris. Nouilunij expectum est q comendatioris cyclus, de qly postea. ¶ 6. Etji agnotiu eutrasiu ut ia dixi, semp fit affixu 23 martij, astronomia t^u n qd semp illi diei attribui, tu ob anni inagltm tu m. ob minuta illa supra dies 365; veru ia expectu e, ut n nisi biduo distet a 23 martij recedendo ad 23 v. 19 martij; na defum q oris ex inagltate annoru, corrigat infruptio anni intercalaris; qmprimu n. spatio annoru 134 agnotiu velud vnu diem vterq hyemem retrocedit, omittit intercalao. Instabilitas item agnotij, q ex minutis anni residuis puenit, abunde corrigat q infruptioem anni dyssiditlis. ¶

70

Ex dictis colligit, qd in correctioe kalend. passu fit a Greg. 13, cuius auctoritate kalend. correctu e anno 1582. Patet item kalendariu hoc correctu n deo diei expectu, qd agnotiu nigrum sua sedem deest future fit, v: qd nulla vngm in ipso kalend. mutao facienda; na cu anni qfusa gntitas n fit adue dita ob annoru inagltm, nullu Mathematicu ex ijs, qly Greg. 13 vsq e ad corrigendu kalendariu, expectu vocavit, quasi nigrum postmodu gopia mutandu fit, ut Claviu ipse de se aliq testat; imo ipse Pontifex in compendio correctiois, qd misit ad oes Principes et Regitates Christianas, anno 1577 clare innuit, varietem aliqda et dyssiditioem inq dies aliq kalendarij, et solis cursu poe intervenire, tu addit hec verba: qd si aliq accident (varietas se dieru) eadem hac via bellissima gnt restitui; sic ille. ¶ Itaq kalendariu de expectu, qd via correctiois eig q. expecta; inuentu n e qda cyclus stablis epactary, in quo nil inmutandi e, etji alia gntitas anni repiat, qd tereq dies aliq sint adimendi; vel etji alia luna pioda dyssiditans, is n cyclus ad oem anni gntitate et qdodi accommodat. his pnotatis:

Epactam kalend. Juliani sic inuenies: aureg nuerg anni ppositi multighicet p 11, ductu p 30 dividat, residuu epacta anni Juliani ostendit; si ex ductu 11 in aureu nueru pducas nuerg minor 30; erit is nuerg epacta; si vltra 30, abiechs 30 reliquu erit epacta. ¶ ut sic in exemplo aureg nuerg an: 1633 se. 19 ductu in 11 facit 209, q di: 209 p 30 p qdote (q hie n curat) relinqt 29. erit go 29 epacta 2du Jul. kalend. uisa p 30, p qdote (q hie n curat) relinqt 29. erit go 29 epacta 2du Jul. kalend.

Gregoriana sive Noui Kalendarij inuentio.

Ponant cyclus aurei nueri in directu serie sua natu ad finem vsq cycli decemnuenialis (vt sub fine sic vides) sic factis, obserua, q nueri in ea serie tu stinuo locu occupent; nueri n. quouis loco 40 pphicti erunt semp infallibilis epacta currentis anni cu aureo nuero coincidentes; qd si aureg nuerg fuerit datu, q p a punctato nuero seu coincidente locu obtineat, addent ad eu 30, vt vera habeat epacta; si iteru datu fuerit aureg nuerg, 2du a punctato nuero locu obtinens, addent ei 20 pro vera

Et h' nouilunij astronomicu n' p'p'ie cadat in illos dies (ex Thebomico n. calculo Anno, Vg. 1628, cuius epacta e 24, vbi alias nouilunij est 9 Ianuarij, 5 febr. 7 martij etc. ille vult e nouilunij 6 Ianuarij, 4 febr. 5 martij etc.) nullu t' sine error notabilis oriri p't; na ia cautu e, q'm pat' rei difficultas, ne epacta vel vo die nouilunij vero, nisi rarissime, p'cedant: s' pleriq' pot' sequant' vno die, v. biduo q'ndq', et saep' in eundem diem incidat. Nota v. q'd vno nouilunio ad alteru p't dies 29, hora 12, minuta 44, et 3. cu q'o epacta p'cedant p' dies integros, minuta illa n'rio p'flari debebunt in dies integros, vt si lunioibz aliq'bz assignent' dies 30, alijs vero 29, atq' ita lunioes hora 6 mensiu, februarij, aprilis, Junij, Augusti, Septembris, Nouembris p't An. 29 dieru, in ijs mensibz epacta 24 et 25 vni et eidem die in Kalendario p'figunt', se. 5^a februarij, 5^a Apr. 3 Junij, 30 Aug. 29 Septembris: et 21 Nouembris. veru q' utraq' illa epacta p't e' in vsu, scribenda e 25 alio colore, vel caractere ad latq' 26^a immediate p'cedentis: porro extra hac 6 loca epacta 25 alteriq' coloris scribi debet ad latq' 25^a ordinaria.

Not 2°. q'ndo currit epacta 25 cu nuero aureo maiore, q'm ii; tunc in vsu erit epacta 25^a scripta ad latq' 26^a dig'o colore vel caractere, q'ndo v. currit epacta 25 cu aureo nuero n' maiore, ii, tunc in vsu erit epacta 25 ordinaria, q' in 6 locis ia notatis vna cu epacta 24^a scribit'. Itaq' Anno 16° septis seculi in vsu erit epacta 25^a ordinaria, vt apparet ex cyclo nro .†

Not 3°. q'ndo epacta e 19 et simul aureg nuery 19, in fine Decembris ad latq' epacta 20 apponenda e epacta 19 alteriq' characteris, q' tunc in vsu erit; q'd p'figit Anno 1634 et iteru p'inget An: 1633, et postea n' nisi bis v. ter ante aliquot millia. .† .† .†

Caput 8. De cyclo solari .†

Cyclo solaris fuit literaru dominicaliu e reuolutio 28 annoru, posterea q'd littera illa post 28 annos eodem ordine reuertant. Procreat hic cyclo 28 annoru ex multiplicat' 7 p' 4, cu 7 sint littera dominicales ob 7 dies septimanae, et 4 quouis anno vniq' interales ~~annos~~ ac p'inde ordo illa 7 literaru tunc interrumpat', inuestigat' a. hic cyclo eo modo. Anno Xti dato addant' 9. (Xty n. fuit natus anno 9 cyclo solaris) et collectu diuidat' p' 28, nuery in quotiente indicat, quoties cyclo a natiuitate Xti sit reuolutus; Residu' v. erit nuery cyclo solaris anni p'p'it': si aut' nil relictu fuerit post diuisionem, vltim' cyclo solaris s'it: 28 agitur .†

Caput 9. De inuentioe bissexti et littera Dnicalis .†

si ad annos Xti p'p'it' Vg. 1633 vis bissexti currentem et littera Dnicalen regere; partire annos Xti p'p'it' p' 4, si nil sup' e, ann' p'p'it' e bissextilis; si aliq'd, cois, quotiens a. ex diuisione p'ducta indicat annos bis sextiles elapsedos. Illud itaq' (se. quotientem iungito ipsis annis, q' in sup' fugaddito, si q'dem d'ras littera Dnicalen idu Juliamu Kalendariu; si Gregoriani, q' erunt addenda: q'd bene obseruand') hanc deinde sumam diuide p' 7, q'ta sup' fuerint, erunt currentes instantis anni Soc itaq' q'd superit, vel 7 si nil superit subtrahito ab 8 et residuu computa in ordine literaru ab Anuipiendo, et littera responderi currenti seu vltimo nuero, erit littera Dnicalis, q' in anno coi reuouat' a Kalendis Ianuarij: ar. in bissextili v. a 25 febr. Vg. ad finem anni. NB. bissextilium idu diei, q'd bis legat' in martyrologio Romano; sexto Kalendas martij, 2 se. diebz.

1633	408	1 ^{us} post bissextili
444		
1633		De L. Dnicalis
408		
add. 9		8
1642	242	8 manet 2
777		7
83		

flig

hinc facilius nō inuestigandi annū bissextilē et litterā Dnicale ac max. tyrologij Romani .i

I. An quā annus sit bissextilis, facile sciri potest: ab anno pposito Vg. 3633 abijce mille, 100 et 20 quoties potes, et sic Vg. remanent 13, hoc q̄ residuū 13 in digitos pollice dempto, si n. annus ille vltimus incidit in minimū digitū, incidoando ab indice, erit bissextilis, si cadat in indice vltimis in pposito exemplo tribus annis distabit a bissextili, si in aliquo duorum sequentiū digitoy, duobus vel uno distabit a bissextili .i

II. littere Dnicales muerant, quot se. It̄ in sedecimada dies. in anno autē It̄ sedecimada 52 et dies vng, q̄ q̄m vnu diem It̄ desit quot annis littere Dnicales, et festa mobilia serig vno die redeunt: et q̄ adue vng dies adit̄ anno bissextili, hinc eo anno ē r̄plex littera Dnicalis, vā se v̄q̄ ad festū S. matthia in februario, altera q̄ reliq̄m anni partem. Inueniant̄ autem olim littere Dnicales, ex tabula cycli solaris, nunc alijs tabulis vtmur, quarū s̄les q̄q̄ poterit p̄ficere, modo vng anni litterā Dnicalem norit, oēs n. alia littera se ordine sequunt̄, incipiendo retrogrado modo. Vg. sit A. B. C. D. E. F. G. debebunt sequi sic: A. G. F. E. D. C. B. itaq̄ cū anno 1628 littera Dnicalis fuerit B. A. erit anno sequenti littera G. deinde v. F., postmodū E. tandem iterū dua littera anno bissextili D. C. et sic deinceps; vt videre ē in s̄cta tabella, cui v̄q̄ erit ad annū 1800 exclusiue; iā dua littera B. A. tribuunt̄ anno 1600, q̄ fuit bissextilis, G. sequis tribuit̄ anno 1601 et sic deinceps ad annū 1628 vbi recurrit eadem littera Dnicales B. A. et sic rursū incipiendo post 28 annos. 1656 recurrit eadem littera, iterūq̄ anno 1684 si q̄ 3 multiplicaueris 28; si q̄ 4 anno 1712 etc. Verū anno 1700 q̄ omittit̄ intercalas (vt dicit̄ cap. 7. Notabili 50.) illi attribuit̄ littera G., anno sequenti B. etc. .i .i

Littere Dnicales ab Anno 1628 ad 1700.

B.	G.	F.	E.	D.	C.	B.	A.	G.	F.	E.	D.	C.	B.	A.	G.	F.	E.	D.	C.	B.	A.	G.	F.	E.	D.	C.	B.	A.
A.																												

Caput. 10. De cyclo Indictionali et lustro .i

Hic cyclo ē reuolutio annorum 15, qua facta redit̄ ad vntem, ideo sic dicit̄, quod populi indictionis q̄da tributa certis intervalis se. 15 annis. Inuentio eius ē haec: anno Xti. Vg. 1632 p̄posito adduntur tria et collectū diuidat̄ q̄ 15, et quotiens q̄ ē 109, dabit reuolutionē factarū muerum a s̄ta 1635 tria It̄ addita trinitate Xti; residuū vero muerum cycli p̄piti, si n̄ sit fugit̄ (vt̄ in hoc exemplo fit) a 15 q̄ vltimus annus se. 15. .i. Lustro ē tertia pars cycli indictionis, seu quinquennium. Indictio incipit̄ stylo Juliano in vltimo, stylo pontificio in Ianuario .i

1635 tria It̄ addita
1638
1635
3
1635
15 annis

Caput. 11. De Festis mobilibus.

Festa mobilia ideo dicta s̄t, q̄ It̄ annis de vno in aliū diem moueant̄, cū fixa s̄ta eodem sem̄ die reuertant̄, dependent a. a paschatis solemnitate q̄ sem̄ in dnicū incidit, q̄ ideo mutata, q̄ olim Iudai ob liberōem ex Egypto, debebant celebrare pascha sem̄ 14 luna seu 14 die 7i mensis. Gen̄. 22. leuit. 23. 13 a. mensis lunaris, q̄m Iudai sequant̄ ē 15, cuius dies 14 cadit in agnoscit̄ vntem, v: ip̄u p̄x̄ sequit̄ vt̄ ex Iosepho, philone, alijsq̄ s̄ctis testat̄ relinq̄. Eccl̄ia v. in memoria liberōis nr̄e q̄ Xti iam iā pascha celebrat, ac morem antiquū sequenti annū lunarem in hoc festo relinuit, vnde hoc festo nulli certo nesci

mensi in Kalendario e affixum, sed ineta luna motu nunc ferig, nunc citig stringit; discessit tu
 Ecclia a more Sadaoru in hoc, qd Pascha n in ipsa 14^a luna ji mensis, vt Sadaei, s. in dnica septima
 14^a iugerit celebrari, vsq ad luna 23^a vt decreuit S. Victor de conse: Dist: 3. cap: celebritem circa annu
 Dni 198, qd colligit antea paulo ab 8 Pio ee decretu, affirmatig e in iulio Nicensi ealedonensi ek.
 qd Ecclia deo fecit jo in Senoren resurrexerit Xti, q post Pascha Sadaei resurrexerit. 2o ne cu Seneiens
 quartadecimanis aggruamg. t. Vt v. xitas celebrandi pascha q totu mundi. (quatu distas meridi.
 anori patib) seruareh, statuit Conciliu Nycenu, vt agnoctio verno tribueret dies 21 martij, ex quo
 definiti dicit luna 14^a. vide colligit illu diem 14^a luna, q antecedit 21 martij, spectare ad vltimu
 anni lunaris mensem, nec ee aptu ad celebritem pascha; q v. dies 14^a luna cadit in 21 martij, velq
 post 21 martij occurrit, apta e ad celebrandi Pascha; vide patet jum seu citissimu pascha versq by-
 emem celebrari post 22 martij, na si dies 21 fit sabbatu, et in eundem diem cadat 14 luna, segiti
 die erit pascha. quare paschale nouiluniu n pt citig cadere, qm in 8 martij. s. quo die ad 5 Aprilis
 inclusiue, et n vteriq stringere pot nouilunium Paschalia; si a. 5 Apr. fit nouiluniu, die 18 erit 14 luna,
 in qm diem si cadat dnica, distat pascha in septem dnica, q erit 25 April: post qm diem ex decreto
 Nyceno pascha celebrari n pt; dies itaq qly pt pascha celebrari st 35, nimiru a 22 martij ad 25
 April: de quo versq antiquus:

Pascha, nec vndenas Apriles ante kalendas; iijus kalendas Apr: e 22 martij.
 Nec post septenas maij valet esse kalendas. t. 7° kalendas maias, 625 Apr: festu s. Marci. t.

Inuentio Pascha. t.
 Dato quouis anno epacta currentis anni pre in cyclo epactaru, qstuentiu plenilunium paschalia in hvalu
 (Pascha n vt dicit e dte celebrari die dnico, q que succedit 14^a luna primi mensis Nisan. v. con:
 Nycenu) Ita go epacta, ab illa inclusiue nuera 14 dies, seu 14^a luna, q cadit vel in 21 diem agnoctij verno,
 vel ea segt. Sabito go die nouilunij inuestiga littera dnicalem currentis anni, et hanc nota in cyclo
 literaru dnicalu, dies n q hui responderit dabit Pascha. vt 19. ga epacta huius anni 1632 e. 8. notata
 ad 23 Aprilis, si inde deorsu nuerens 14 dies, luna 14^a cadet in 5 Aprilis, q est dies luna; gredis go gxa
 littera dnicalem septem q e. C. pascha celebrabit, ii. Aprilis; hae praxis antiquo versu ita exprimit;

Post Martis Novas, vbi fit noua luna require;
 Bis septem completo dies, vt pascha sequatur. t.

Flabito Paschata facillima erit reliqua festa computare, si n. retrorsu ab illo die paschatis, nueres 7 dies,
 Sabebis dnica palmaru, si 14, dnica passiois, si 21; latate; oculi, Romingere, quingagesima, sexage-
 sima, tuagesima. ek. quadregesimales vero dnica zntent; hoc verba: PILORI, cuius ja littera segtat
 dnica palmaru, da, Adia ek. Antioru si computabis; a Paschatis die nuera 7 dies, e dnica in albis,
 iteru 7. e dn. misericordias; iteru 7 p. dn. Iubilate; 7 p. cantate, 7 p. vocem Inuandis, q et initu e
 septimana rogationu; stientq hoc vocabulo ois illa dominica: AMICVR. in feria 5 Rogoium e septim
 ascensiois dni, hanc segt dom: Exaudi, altera v. hanc segis Pentecostes, et segis hanc dom: ita trinitatis,
 cuius feria 5 est festum corporis Xti, post qd nullu toto anno occurrit mobile festu, nisi dom: Prouentis.
 Amue.

Inuentio Dominica Adventus.

Vide in qm diem mensis cadat littera Dominicalis currentis anni, inter 26 Novemb. et 4 Decemb. dies mensis in hoc spatio completis. Quidem littera Dominicali currentis anni est Dominica adventus.

Not. 1. si Pascha incidat eam littera Dominicali, eod. die n. ea celebrandi s. in sequentem diem Dominicam differendum, ne 2. in Iudaeis consideramus. Not. 2. Index intervallu s. mag. et ming; mag. e. spatium inter Pentecosten, et ja Dom.

Adventus, qd. intervallu, s. septimanarum s. s. in mensura: Vide qd. sunt Dominica post Pascha vsq. ad diem s. Georgij inclusivum, q. in 23. Aprilis incidit, tot n. Dominica addenda s. ad 24. ut compleat numerus Dominicalium inter Pentecosten et Adventu; si v. Pascha in ipsum festu pasche incidat, erunt s. septimana 24. si v. Pascha post festum s. Georgij incidat, erunt 23. + +.

ming intervallum. e. s. v. Nativitate Xpi, ac Dom. quingagesima; qd. sic inveniunt, adde dies 6. ad 31. nimiru reliquos dies a Nativitate Xpi vsq. ad Kalendas Januariarum ad ipsos dies Januarii: et collecto huius adde dies q. s. a Dom. Esto mihi etc. vsq. ad finem Januarii, sumam hanc divide q. 7. quotiens dabit septimanas; fractio dies. + +.

De 4. Temporibus.

4. tempora, seu quatuor Eccliae Sequentia occurrunt fere feria 4. 6. et 7. quia post festu s. Lucia, post ja Dom. quingagesima, post Pentecosten, post festum sancta crucis in Septembri. +.

Caput. 12. A quo die Sabbatum quilibet dies mensis anno quovis pro-

prio loco denominet, item feria invenire q. totu. annum. +. huius denominationem, q. littera Dominicalis ja diei cuius mensis in Calendario p. rigat, qd. ex totu. versuum versibus facile colligere potes:

Istra, Dabit, Dns, Gratiss, Beabit, Egenos, Gratia, Christicola, Teret, Aurea, Dona, Fidelis.

Nam ja vox istra jo mensi Januario, da februario etc. venit; ja a. littera cuius vocula refert eam Dominicalem, q. cuius mensis kalend. nis e. p. posita: sic kalend. Januar. dedit A. februarij D. martij D. etc. mita n. ja littera Dominicali quilibet mensis facile illes a qua feria quis mensis incipiat; na si in digitoru articulis a littera Dominicali anni p. posita inclusivum numerus in sequentes litteras ordine alphabeti vsq. ad ea littera, q. kalendis dati mensis p. posita e, indicabit numeru articulo, quos in digitis p. positi, numerum feria, a qua mensis incipit ducit; si vero festu aliqd. incidat. Vg. in 25. martij, abiectione 7. quos potes serva numeru reliquum, deinde ut ante fecisti in articulis digitoru a Dominica littera isti mensi p. posita vsq. ad littera Dominicali currentem istij anni numeru, et ante relictu numeru ex abiectione 7. a littera mensis, et finis numerationis dabit feria. +.

Caput. 13. De Inventione loci solis in Zodiaco.

ut scias quonam in signo et gradu Zodiaci plq. ming. sol quotidia comoret, nota ja oportet, in qd. signu quovis mense sol ingrediatur, qd. ex his versibus dices:

sunt: aries, tauro, gemini, cancer, leo, virgo, libra, georgis, arcitenens, caper, amphora, pisces. +

Hac

Hae n. 12 signa eodem ordine 12 mensibz anni, sumpto a Martio principio, veniunt, sicut n.
signu .i. arietem ingrediens sol in martio, & in aprili etc. deinde dicendum est, quo mensis die sol
in signu ei attributu ingrediatur; qd vt facilius operis, dicendi sol sequentes versz, & dentes singulis
cuiqz mensis, signis: *Incluta, Laus, Iustus, Intendit, Harensis, Horret,*

Garrula, Grex, Gregu, Faustos, Gratulz, Honores.

Nam 12 voces horu versuz eodem ordine respondent 12 anni mensibz, initio factu a Januario, ita
vt ja vox, *Incluta* tribuat Januario etc. igit vt diem habeas, quo sol in signu pruz mensis intret,
vide, quata littera sit in alphabeto ja littera eiqz vocis, qz opposito mensi, dedit, sol n. unitates ex 30
subtrahat patefaciunt diem ingressu solis in signu illig mensis, vt Vg. siue volo quado ingrediatur sol, & sub-
traho 8 (ga littera may e 8o in loco alphabeti) a 30 diebz Aprilis scilicet, remanebit 22, qd 22 die Aprilis
sol tauru ingredi; si v. cupias siue, quo in gradu sol sit quousqz tauru Vg. 26 Aprilis, adde diebz mensis,
in quo p̄dictu siue vis, tot unitates, qz ja littera ipsi mensi dedit in alphabeto locu obtinet ab. s. m̄to.
ando, q in Aprilis Vg. e. H. *Bona* littera alphabeti, et addita 26 faciunt 34, qz nuero, ga fugat 4 unita-
tibz 30, in sol n. amplius e in ariete s. in 4 gradu 8. t.

Caput 34 De computu luna .i.

Not. Anny embolymicuz lunaris sumit a graeco, ἐμβολιμικὸν: infero, iniicio, eo qd intz 12 lunae aliquo
inferas 13a lunae, hoc a. tunc fit, quado in aliquo ex his 12 diebz Januarij incidit nouilunium,
seu qd idem e. si 12 diebz finiat aliqua lunae, certu erit, illu annu ee embolymicu, na annu eis sola-
ris fugat coem lunare 12 diebz, vt supra dictu e cap. 30, ille n. Et dies 365, die 354. qd si 12 diebz
Januarij finiat lunae, ea spectabit ad Januariu, et addu vsqz ad fine anni sufficiens spatiu erit qz 12 lu-
nabz, sicut erunt 13, vti anno 1628 p̄dixit, ga tunc lunae finita e intra 12 dies Januarij .i.

Not. in spatio 19 annoru solaru, recurrit annu embolymicuz lunaris septies, scilicet 3. 6. 9. 11. 14. 17.
et 19, cu n. annu solaris fugat lunarem 12 diebz, post tres annos fugat 33 dies, quoru 30 sumuntz qz
lunae embolymica anni 38, et ita in alijs demiceps .i.

Inuentio Nouilunij .i.

Nouilunij regies, si exactam currentem ab exacta 12 diei mensis auferas, v. si exacta currentis sit
maior, qm ja mensis, a 30, et reliquo nuero exacta 12 mensis adicies, nuero n. reliquu, vel conce-
uatqz, addita pruz unite, dabit diem Nouilunij; vt vis siue quoto die may anno 1632 incipiat Nouilu-
niu, exactam currentem, 8 se. subtrahat ab exacta 12 diei may, qe 28 manebit 20, et adde unum
st 21, qd 21 may erit nouilunium. Auerte tn. in mensibz, in abqz exacta 24 et 25 eidem diei affer-
pta st, intz exacta currentem et ja diei mensis nihil addendu e, nuero illi reliquo, vel sublato: quare
a siue possis cuiqz mensis jam exactam, docebunt te sequentes versz:

Stella, Inuat stellam, Inuat, Haec Gaudere, Fidelem,

E Vere Clamores, Benedicat et Astra Viator. Cuiqz ja littera spectat Januariu,
cui haec vox respondet, iniice ab x. asterisco se. 2da vox, Inuat, ja littera spectat februarium
cui haec vox respondet, habere exactam 29 etc. vide potius in officio, v. Breuiario. t.

In-

Inuentio atatis luna.

Mediante numero epactary atas luna quouis tpe sic dependit, accipe anni, in quo grs ata-
 tem luna, epactam currentem, deinde numeru a martio facta, quodra, qd sint menses, ad tuum
 oppositu mensen, numeru illu adde epactis, ducto tandem adice dies dato, et habebis atatem luna
 qd si mērg maior fuerit 30, siq; reiectis residuū erit atas luna; sic sō mēra retro tot dies, et
 terminū numeratōis dabit tibi diem nouilunij. Vel m. quot dies efluxerunt post nouilunium, tot die
 erit luna erit: Vel sic: epacta illig anni, et dies mensis currentes simul addant, summa eorū si n̄
 exceperit 30, erit atas luna, si exceperit, ille excessu erit atas luna; et sic tñ regrib; p̄ Januar.
 et febru: Vg. si 25 Januarij qro atatem luna, addo 2 ad epactam currentem sic s̄n. 1632 sc
 8. et sunt 30, qō luna tunc ē 30 dierum, si 19 Januarij, addo 18 et erunt 23, qō tunc erit 23 dierū
 atas luna. An reliq; v. mensib; decem addant infus numeri Kalendarij: p̄ singulis Kalendis vni
 incipiendo a martio, ut Vg. si 27 martij grat; qm atate habeat luna addant 27 ad epactā. Vg.
 24, sicut 53, cui qd martiū addit vni, et sic erunt 52, nā abiectis 30 restant 22, et tot di:
 erit luna. p̄ aprili addant duo p̄ maio 3. p̄ Junio 4 etc. p̄

De loco luna in zodiaco.

Quo in loco zodiaci, gradu, signū luna,posito quouis tpe verset, collige sic: atatem luna inuenta
 zodia, addita grig vntē, numerū ductū p̄ 5 partire, quotiens n̄ dabit, qd signū integris lu-
 na a sole rōi successioem signorū distet; vntes a reliq; si q fuerint, dabunt quas partes signū.

Vel multiplica atatem luna p̄ 13, ductū p̄ 30 diuide, quotiens numerū signorū, qd luna rōi signorū successio-
 em distat a loco, n̄ in nouilunio erat, dabit, reliq; v. mērg dabit grad; inuenta qō loco solis tpe
 illig nouilunij faula regies locū luna.

Inuentio aspectū solis et luna.

Inuenta certa die et hora nouilunij, reliq; eig 26 figurem inuenta n̄ erunt difficles; nā si a tpe coitū
 luna cū sole supputaris dies 40 horas 22, 7 minuta, 20, qd si feceris, habebis aspectū, quo luna distat
 a sole 60 gradib; seu duob; signis: rurū si ab hoc puncto nouilunij numeraris 7 dies, horas 9, minuta 11,
 habebis hora ja, seu aspectum in quadratū, quo luna distat a sole 90 grad: seu 3 signis; hinc si rurū
 a die nouilunij numeres dies 9, horas 20, 14 min: 43; veniet trigonū aspectū, quo luna a sole abē
 120 gradib; seu 4 signis. porro si rurū a die nouilunij numeres 14 dies, 18 horas, min: 22; obtinebis
 plenilunium, sua horam eadē: si modo p̄ aliorum 7 dierū totorū horarū et minutarū. (qō supra
 factū ē in nouilunij ja hora) numerorū a die plenilunij, restant 32 hora, luna iam decresecente.

Quot horas luna a iunctioe digredens luceat sup horizontem.

Si hoc dies quouis die; multiplica atatem luna tpe dati p̄ 48 ductū diuidat p̄ 60, quotiens dabit
 horas, reliquū minuta, qd supra horizontem occidit sole luceat. si vero atas ultra 15 gesserit,
 tunc subtrahē illū a 30, et reliquū die in 48, qd si, ut ante factū p̄ 60 diuideris, dabunt hora luis
 luna sup horizontem, post occasum solis. p̄ p̄.

De eclipsi.

Nunqm fieri eclipsin, nisi in plenilunio, vel nouilunio, seu qd idem ē, in iunctioe seu op-
 positioe luminarū; ut a inuenias, vtrum dato quouis tpe nouilunij, vel plenilunij contingat
 Eclips.

1630	1
	2
	3
	4
	5
1635	6
	7
	8
	9
	10
1640	11
	12
	13
	14
	15
1645	16
	17
	18
	19
	20
1650	21
	22
	23
	24
	25
1655	26

Eclipsis, sic operare; in ingre iuxta superiores regulas nouilunium, aut plenilunium ali-
 cuius mensis, deinde observa, in quo gradu Zodiaci sint; sol, luna, caput et cauda Draconis; si
 ue nodi ecliptici, q̄ q̄a, si in vno gradu veniant, nris erit eclipsis solaris, q̄ xtingit sp̄re no-
 uilunij; si v. duo lunaria cent in opposito gradu signora, et Nodi in alterutro, erit eclipsis luna-
 ris nris, q̄ semper xtingit in plenilunio; vt a. inuenias locū nodorū, observa radicem positam ad
 annū 1631 cuius initio nodus fuit in 30 gradu 8, mouet autē 19 dieb; vno gradu, et 3 minutis.

Tabula veri motus . . . siue nodorum capitis et cauda
 Draconis

Radice es	Motus in Annis			Motus in mensib;			Motus in diebus.					
	Signa	grad	minu ta.	Mon eta	Signa	Grad	Min uta	Dies	Signa	grad	min:	
1630	1	2	17	35	Janu arij	11	12	9	1	11	29	57
	2	1	28	16					2	11	29	54
	3	1	8	56	Febr uarij	11	10	40	3	11	29	50
	4	0	19	33					4	11	29	47
	5	0	0	13	Mar tij	11	28	22	5	11	29	44
1635	6	11	10	54					6	11	29	41
	7	10	21	34	April	11	26	46	7	11	29	38
	8	10	2	11					8	11	29	35
	9	9	12	51	Maig	11	25	8	9	11	29	31
1640	10	8	23	32					10	11	29	28
	11	8	4	12	Junij	11	23	32	11	11	29	25
	12	7	14	49					12	11	29	22
	13	6	25	29	Julij	11	21	54	13	11	29	19
	14	6	6	10					14	11	29	16
1645	15	5	16	50	Aug.	11	20	15	15	11	29	12
	16	4	27	27					16	11	29	9
	17	4	8	8	Sept.	11	18	40	17	11	29	6
	18	3	18	48					18	11	29	3
1650	19	2	29	28	Octo	11	17	2	19	11	29	0
	20	2	10	5					20	11	28	56
	21	1	20	45	Nov.	11	15	26	21	11	28	53
1655	22	1	1	26					22	11	28	50
	23	0	12	6	Dec.	11	13	48	23	11	28	47
	24	11	22	43					24	11	28	44
	25	11	3	23					25	11	28	41
	26	11							26	11	28	37
									27	11	28	34
									28	11	28	31
									29	11	28	28
									30	11	28	25
									31	11	28	22

versus tabula . . .

Conducatuq; ob et V. spaco-
 nis, verū in zodiaco locū sic
 opare. Vide indiciū anni dati
 in 1a colūna, et nūeros in sig-
 nis, gradib; et minutis. Addeat
 excepe; simili; mensis dati nūeros
 in 2da colūna, demū diei in 3a
 colūna, quos cōs xxxlxxv
 positos ita ordinato, vt signa sig-
 nis, gradib; grad; ek. Addeant q̄b;
 positos, adde oēs illos nūeros a
 minutis incipiendo, notando in-
 ferim, si occurrerint minuta
 vltra 60, 60 eē gradib; addenda,
 reliq; 0 minutis relit; sicut si
 grad; creuerint vltra 30, totos, quo-
 tias fieri p̄t, reliq; relit; eē
 addenda signis; pari rōe si signa
 creuerint vltra 12, abiectis semper
 12, reliqui nūeru dare signa ab-
 soluta (ab ariete inclusive inci-
 piendo) grad; et minuta. . . .
 NB. si radices annorū fuerint re-
 uoluta, tū addendū eē vnu gradū,
 et 15 minuta, et sic rursūm rā-
 bere 93 annis, bis re-
 uolut; rursū tot ad-
 denda, et sic in
 infinitum . . .

Nota q̄ hac tabula q̄ dnr in fine hui; tractat; cap: 15.

1° Cuius mensis 30 dies dicitur Kalenda, a Mensis. +
 verbo latino, obsoleto, vel a graeco. Idem et alibi sequentes dies denotant a Nonis: nona a. n. hnt in sin-
 gulis mensibus dies 30 multos a se denotatos, na alibi hnt 6, alibi 4 hnt iuxta hunc versum:

Maius 6 Nonas, october, Julij et Mars,

quatuor at relig dabit Deus cuiuslibet octo. + Itaq dies 29 maj dicitur 6° Nonas
 maias, Dies 29 Januarij 4° Nonas Januar: etc. In quilibet autē mense sūt 8 dies denotati
 ab Idibz, ut in versu citato dicitur, dies sequens Nonas alieius mensis vocat 8° Idz, ut Vg. Dies 6° Ma-
 iuarij, octavo Idz Januar. Quorum nomen putat indedictu, qd mensum fere equalit diuidat, na
 in ijs 4 mensibz, q hnt 6 Nonas, incidit in diem 15 mensis, in alijs vero in 13. Reliq dies ab
 Idibz ad finem mensis denotant a Kalendis mensis sequentis. Vg. dies 17 martij dicitur 17° Kalendas
 Aprilis etc. Ex his sicut et ex precedentibz patet, eas 4 series, q in Calendario Breuiarij Rom:
 v. in libellis p̄ci inferri solent, ita ee videntur, ut in ja serie ad singulam ponat cycly epactaz
 in 2^a littera dominicalis, in 3^a denotio dieru a Kalendis, idibz etc. in 4^a seu intima sicut dies mensis,
 qd a colligat, quod dies quilibet mensis habeat, dictu e supra de mensibz, cap. 2 vel 3°.

Caput 16. Erroru p̄iguaru mexio. +

- 1° Erre noie hie vlgim certam annoru seriem, ut sūt Vg. anni mundi, anni Ioh̄is, anni olympiadu,
 anni Xti etc. cuiusq̄ series de ijs fiat mentio in ephemeridibz, cumq̄ e epactas vltim indagari
 possit, cu deniq e Chronologia astronomica vtilis sint, breuit supua abtingam. +
- 2° Per Era autem Xti e in ordine ad gm reliquas eras exponem. Vgo ea annoru seriem, qua annos
 a Xto computam, et iuxta gm hunc s̄ntem hntu dicitur ee hntu Xti 3632. Hunc v. modu supu-
 tandi era q̄ annos Xti, q̄ docuit Dionysij exiguus, Abbas iuxta annu Xti 527 s̄p̄e Theodorici Re-
 gis Italia, cu antea in h̄ Xthanos in vsu eent Era Diocletiani, postmodu v. circa annu d̄ni 600,
 canon Dionysij festoru mobiliu passim in ecclia receptus est. +
- 3° Anni mundi seu a creaco ja mundi d̄simode a d̄sis nuerant, orientales seu Graeci nuerant a creaco
 mundi ad Natiuitem Xti d̄ni annos 5508, occidentales 5198 ut in Romano martyrologio: Hebraei
 recentiores nuerant pauliores se 3760. Item Historici pleriq, quoru alij ponut 3949, alij (ut
 Salsang) aiunt, Xti natu anno mundi 4102, Bellarming vero, et nouissa Petauis, ponunt natu 3984.
- 4° Olympias vna s̄nebat 4 annos solares, quoru quis d̄ annu olympiadis 27ans diebz 360, 199 sic-
 bant varia olim intercalates, olympis v. s̄net dies 1448. Anni a Ioh̄is supputant a ja olympi-
 ade, ita ut hnt 5 Ioh̄is s̄nt annu 39 olympiadis, 75 olympiades iuxta quosdam capiunt annis 114
 ante Xti: Bellarming paulo alit, ponit 114 labentes. +
- 5° Anni ab vrb̄e condita nuerant ab olympiade 6° anno 3° iuxta Varrone; itaq̄ p̄cedunt Natiuitem
 Xti annis 153. s̄oling a. art. Romam conditam olymp: 7. anno jo. itaq̄ p̄cedit Xti Annis 153.

Id. m. ex Dionysio Halicarnassaeo alijsq. colligib. †

6. Era Nabonassarum cepit anno 747 ante X^m, qua era v^{ti} plurimū Ptolomeg. †
7. Annos Regni Graecorum numerant libri macedonum a Rege Seleucido ante X^m an: 308, vel Ptolemaeos 312. vocant era Seleucidarum, vel Seleucidarum. †
8. Anni Juliani dⁿⁱ, q. edito Julij caesaris apud Romanos in vsu fuerunt; Julij n. anno vita sua penultimo Kalendarium Romanū correxit, n. ita tⁿ. qⁿ p^h errorem supra dicti, alius, et ex Pontificū vitio obrepperit; illi scilicet, q^{ib} Kalendarij cura data fuit, diem unū intercalarunt 3° quouis anno, q^o n. d^obat nisi 4° anno fieri; long. factū ē ab anno 70 Juliano ad 37 inclusivē; vnde 12 sequētes anni in usu fugusti intercalatōe caruerunt, nempe ad annū 49 Julianū, ut sic prior error corrigereb. itaq. anno Juliano 53 ja legitima intercalatō facta ē; de hac correctioe vid. Macrobi. l. 1. Saturn. c. 14. vbi annū 2450^{is} seu correctiois aut suae dierū 4404. Anni Juliani p^odit annos X^{ti} annis 45 iuxta suggestōem Varronis; verū iuxta Halicarnassaeū annis 44. Alij Imperiū Rom. incitant a fore, quo Julij Caesar Pompeium devicit; alij a triumvirata fugusti. †
9. Era Hispanica, cuius saepe mentio fit in scrib^{is} Hispan. incepit 37 vel 40 anno ante X^m.
10. Monarchia Romanorū, seu anni Aetnae victoria cadunt in annū 30 iā q. 4 menses inchoati ante X^m; anno a. 36^{ti}. l. 33. castra Alexandria q. festam victoriā et monarchiā asseutge Augustū, extinctis Antonio, et Cleopatra. Vnde hic q^odam numerant annos monarchia Romanorū, alij annos fugustū; q^uoniam nonnulli eos solos Augustorū annos vocant, q. fluere capunt ab anno, quo Octavianus Caesar cum Augustū ē appellatū 27 vel 28 anno ante X^m. †
11. Era Diocletiani, v. factorū martyre, incepit anno post X^m 285. †
12. Era Christi cepit anno Juliano 46 iuxta receptā calculi, iuxta q^uo numeram hunc annū p^o sentem 1632 vel Julianū 1678. †. Era Gregoriana cepit anno X^{ti} 1582. His avis p^o q^o adijcere alios, vti in ephemeridib^{us} addunt anni Persarū, Arabū, Turcarū etc. Item p^o q^o suggestare era Aethiopicam, seu Aethiopicorū Regū Gallia, a baptismo Clodovasi Galliarū Regis sub annū dⁿⁱ 499, vel iuxta alios 495. Item era Imperij Austriacorū a Rudolpho 1° Imperatore Austriaco sub annū dⁿⁱ 1273. †
13. Haec dicta sunt ad aliquā sciam p^oquarū exactarū, ex q^{ib} facile p^o q^o ipsas int^{er} se coniungere, et dicere de quolibet anno X^{ti} corrente, quotus sit annus mundi, olympiadis etc. iā n. cu. dictū sit, q^oo alia era p^ocedant aut sequant^{ur} annos X^{ti}, hinc facile q. subtractionem et additionem poterit eas ad se mutuo reducere. Vt si q^uis de hoc anno, quotus sit annus mundi, ita rem inueniam, q^u ante X^m fuit annus 19. 3984us, illi numero addam 1632 completos, et p^odit summa annorū mundi; et sic in alijs p^ocedendū ē. Ceterū etsi annus natiuitis X^{ti} sit valde incertus int^{er} Chronologos, passim tⁿ. era X^{ti} des. incitant, Anno Juliano 45°, labente, aut inchoante 46, et eodem t^{em}ore X^m eē natū vulgo supponit. Sed Baronij X^{ti} natiuitatem ad biennium p^overtit, tribuitq. eā anno Juliano 43 Cornelio Lentulo, et Valerio Messaliano Cons. Beckerijs.

Quo Numeri apud Romanos notari sint soliti.
 Ad quatuordecim numerum & vntes scribebatur, quatuordecim autem & vocalem sicut V denarij & X quod est
 conueniens apud Graecos. L representabat quingegenarium. C centesarium. D. 500. M millenarium. &
 quodsi alium numero transversa linea superduah, tot significabit millenarios, quod se valebat vntates, sic
 I millenarium significat V quing millia etc. pterea, quod ex apostrophis DC fiunt numeri, vide hae tabula.

IDD	V	5000	quing millia.
CCIDD	X	10000	Decem millia.
IDDD	L	50,000	quinguginta millia.
CCCIDDD	C	100,000	Centum millia.
CD	D	500,000	quingenta millia.
CMD	M	1,000,000	Millena millia.

Quam humoru mixtura greg signu zodiaci causet.

In ipse in 4 digitis dempto pollice numerare ab ariete et signis idu carmina signoru
 se mutuo sequutu cap. 13 computy eut. allata, et g in indice cadent, indicabunt nam cholera
 ricu, g in mediu digitu, melancholicu, g in penultimu, sanguineam, g deniq in vltimu,
 significabunt nam phlegmaticu, vti in hae tabula subiecta vides. +

Nota & inueniendū capite aut cauda Draconis.
 cap: 14 computy eclepiasticū.

siue vis, in quo gradu zodiaci sit an. 1634. 24. Aug.
 scribe secundu radicem numeru signoru, gradua et
 minutoru, ita vt grady denotent ea in sequenti signo
 talis grady.

Anni	1634	Min.	13
Mensis	11	25	54
Dies	11	28	44
multipl.	22	49	111
Abiecho et addis.	11	20	55

Absoluit itaq 11 signa
 ab V. et e ob (cf.
 tali anno 24 Aug.) in
 20 gradu DC et 55 mi
 nut. cuij oppositū grady
 in zodiaco V Draconis e 20 Virginis, na V = 8 m.
 II = 5 Dg 11; D = 11; no H; opponitū, sine ex
 aspectu luna moxci et, in quo signo sit Vg. si febrilis.
 Signabit 2 signis a sole, si □, trisq; si plentium, 6. etc. tract.

Signa	γ	8	II	6g
Zodi	♈	♍	♎	♏
aci.	♁	♂	♃	♄
Humo- res	calidu et siccu	siccū et frigidū	calidū et humi- dum	frigidū et humi- dum
Naa	Ignea	terrea	aeria	aq̄a
	choleric	melanch.	sangu- nea	phleg- matica